

Стратегија за унапређење положаја
избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у
општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године

Израду Стратегије развоја МСПП 2020-2025
Општина Гаџин Хан реализује у сарадњи са Регионалном развојном агенцијом ЈУГ,
у оквиру Сета услуга РРА Југ за ЈЛС за 2019.годину

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

Гаџин Хан, децембар 2019.године

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИЦЕ ОПШТИНЕ	4
1. УВОД.....	5
1.1. Правни основ који прописује надлежност за доношење	5
1.2. Разлози за доношење Стратегије.....	6
1.3. Начин иницирања Стратегије	6
1.4. Институције укључене у израду и поступак утврђивања Стратегије	6
2. ВИЗИЈА	8
2.1. Дефинисање визије	8
2.2. Кључни принципи	8
2.3. Анализа заинтересованих страна	9
3. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	10
3.1. Систематско прикупљање и анализа квантитативних и квалитативних података о стању и перспективи у области	10
3.1.1. Географски подаци	10
3.1.2. Демографски подаци.....	13
3.1.3. Пољопривреда	15
3.1.4. Привреда.....	16
3.1.5. Туризам	17
3.2. Преглед основних показатеља који се прате у области	19
3.2.1. Локална самоуправа	19
3.2.2. Образовање.....	19
3.2.3. Запошљавање	21
3.2.4. Инфраструктура.....	24
3.2.5. Заштита животне средине.....	25
3.2.6. Економски развој	27

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

3.2.7.	Социјална заштита.....	28
3.2.8.	Здравствена заштита	28
3.2.9.	Цивилни (НВО) сектор.....	29
3.2.10.	Култура.....	29
3.2.11.	Спорт.....	30
3.2.12.	Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима у општини.....	30
3.3.	SWOT анализа.....	32
3.4.	Представљање остварених резултата спровођења ДЈП који су били на снази.....	33
3.5.	Приказ важећих ДЈП и прописа од значаја за област, са образложењем њиховог значаја за Стратегију.....	35
3.6.	Представљање уочених проблема по приоритетним областима.....	36
4.	ОПШТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА.....	37
4.1.	СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Унапредити услове становања избеглица и ИРЛ кроз социјално становање ...	37
4.2.	СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Економски оснажити избегла и ИРЛ и подићи ниво њихове конкурентности на тржишту рада кроз развој иницијатива за запошљавање и самозапошљавање	37
4.3.	СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапредити могућности приступа правима за избегла и ИРЛ	38
4.4.	СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Подизање свести избеглих и ИРЛ о значају њихових иницијатива за побољшање друштвеног положаја у локалној заједници	38
5.	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПЛАН ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	38

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИЦЕ ОПШТИНЕ

У општини Гаџин Хан од деведесетих година до данас, кроз евиденцију службених лица која раде за потребе избеглица и ИРЛ, прошло је укупно око 1000 избеглих и ИРЛ са простора бивших Југословенских република. Општина Гаџин Хан у сарадњи са републичким институцијама оформила је два колективна центра, у хотелу „Трем“ у Доњем Душнику и објекту основне школе у Горњем Барбешу, где су уточиште нашла и ИРЛ са Косова и Метохије. Дobar део њих је тражио своју будућност у богатијим срединама, али један део је остао у Заплању.

Општина Гаџин Хан је у континуитету, годинама помагала избегла и ИРЛ, према својим могућностима. Кроз разне видове помоћи, уз подршку Црвеног крста Гаџин Хан, Комесаријата за избеглице и миграције РС, међународних донатора, кроз програме Европске комисије, радило се на економском оснаживању ове популације, стамбеном збрињавању и другим видовима помоћи.

Тренутно је у нашој општини релативно мали број ових лица, односно породица које станују у неким колективним смештајима, односно друштвеним просторијама. Локална самоуправа и даље намерава да својим суграђанима обезбеди што квалитетнији живот у заједници где тренутно бораве и живе.

Израда Стратегије за избеглице, ИРЛ и повратнике по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025. године представља логичан наставак општег стратешког приступа локалне самоуправе за унапређење положаја избеглих и ИРЛ, који ће дати допринос и даљој реализацији општих стратешких опредељења локалне самоуправе.

Главни правац нашег деловања формулисан у овом документу односи се на обезбеђење услова за локалну интеграцију решавањем основних потреба избеглих лица и њихових породица.

С обзиром на то да примена и реализација ове Стратегије захтевају различите ресурсе, локална самоуправа има намеру да учествује у његовом финансирању и на тај начин изражава своју решеност да унапреди квалитет живота избеглих и ИРЛ у општини Гаџин Хан и обезбеди поштовање њихових етичких и законом загарантованих права.

Председница општине
Марија Цветковић

1. УВОД

1.1. Правни основ који прописује надлежност за доношење

Израда Стратегије за унапређење положаја избеглих¹, ИРЛ² и повратника³ по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године(у даљем тексту:Стратегија) подразумева процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих, ИРЛ и повратника намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана.

Стратегија је израђена у складу са новим **Законом о планском систему РС („Службени гласник РС”, бр.30/18)**, који има за циљ управљање системом јавних политика, као и на основу **Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика**. Усваја се за период од пет година, а остваривање њених циљева планира се и прати подсредством Акционог плана за спровођење Стратегије.

Општина Гаџин Хан кроз процес израде и спровођења Стратегије обезбеђује:

- анализу ситуације релевантну за унапређење положаја избеглих и ИРЛ;
- креирање планова на решавању проблема избеглих и ИРЛ да ефикасно и на одржив начин задовоље њихове потребе, као и дефинисање правца будућег развоја;
- побољшање социјално-материјалних услова за интеграцију избеглих и ИРЛ у својој средини кроз локалне и државне програме за трајно решавање стамбеног питања;
- побољшање животног стандарда и егзистенцијалних услова за интеграцију избеглих и ИРЛ кроз локалне програме за повећање запошљавања и стварање услова за њихово економско осамостаљивање и укључивање у друштвени живот општине Гаџин Хан.

Сам документ јавне политике не може одговорити на све изазове са којима живе избегла и ИРЛ у Гаџин Хану. Стратегија може поставити кључне приоритете, циљеве и мере, такође, предложити механизме сарадње и институционалне системе подршке овим лицима у Гаџин Хану.

¹ Према Конвенцији У Ностатусу избеглице (1951), избеглица је особа која из основиног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се ујаврати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширени на оне особе које су биле изложене ратним страдањима или другима облицима насиља иза тога одлучили су да се пријуће напусти своју државу. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)

² Интерно расељене особе су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су биле присиљене да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава исл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њиховог међународног заштите су ограничene. Иако их, заразliku од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права. (http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person)

³ Према Споразуму о реадмисији с ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих prima facie доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

Тек заједничким деловањем елемената и субјеката социјалне политике, улагањем ресурса у ефективно спровођење циљева и мера, међусекторском сарадњом и мерењем ефеката може се очекивати побољшано стање живота избеглих и ИРЛ у општини Гаџин Хан због којих се овај документ и креира.

1.2. Разлози за доношење Стратегије

Стратегија за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године је документ јавне политике којим се утврђују потребе ових категорија лица и предвиђају мере и активности и издвајања локалне самоуправе у циљу унапређења њиховог положаја. Стратегијом се сагледава и планира решавање проблема ове популације уз мере и активности које су у потпуности прилагођене њиховим реалним потребама. Запошљавање и решавање стамбеног питања су основне потребе избеглих, ИРЛ и повратника по основу Споразума о реадмисији.

Иако у општини Гаџин Хан живи релативно мали број избеглих и ИРЛ који се нису интегрисали, намеће се потреба њиховог збрињавања и интегрисања у све аспекте друштвеног живота.

Наслањајући се на резултате успешно спроведеног Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по уговорима о реадмисији у општини Гаџин Хан у периоду од 2014-2018.године, Стратегија се доноси у намери локалне самоуправе дарешити остале идентиковане проблеме, али и да понуди конкретан инструмент који предвиђа решења.

1.3. Начин иницирања Стратегије

ИНИЦИЈАТИВУ за израду Стратегије за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године као документа јавне политике, поднела је Регионална развојна агенција ЈУГ надлежном предлагачу општине Гаџин Хан, а у складу са Законом о планском систему Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр. 30/2018).

Значај израде Стратегије огледа се у изражавању дугочног опредељења општине Гаџин Хан да побољша услове живота и могућности за интеграцију избеглих и ИРЛ у локалну заједницу, као и идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана.

1.4. Институције укључене у израду и поступак утврђивања Стратегије

Стратегија за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године обухвата носиоце из свих области значајних за унапређење њиховог положаја:

- Образовање и васпитање
- Култура и слободно време
- Здравство и социјална заштита
- Безбедност
- Запошљавање
- Становање

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

Поступак утврђивања, односно израде Стратегије обухватио је све кораке у складу са Законом о планском систему РС („Службени гласник РС”, бр.30/18):

1. Иницијатива за утврђивање јавних политика
2. Надлежност за израду ДЈП
3. Спровођење ex-ante анализе ефеката
4. Објава отпочињања рада на ДЈП
5. Спровођење консултација у свим фазама израде ДЈП
6. Спровођење јавне расправе
7. Усвајање документа јавне политике

Регионална развојна агенција ЈУГ је упутила ИНИЦИЈАТИВУ за израду Стратегије за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године као документа јавне политике надлежном предлагачу општине Гаџин Хан, дана 23.09.2019.године. Иницијатива је прихваћена и објављена на званичној страници општине Гаџин Хан у законском року.

У циљу израде Стратегије Решењем општинског већа Општине Гаџин Хан формирана је Радна група за израду Стратегије за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан за период 2020-2025.године. Радну групчину представници локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног носиоца овог документа и институција које се налазе на локалном нивоу баве питањима избеглих ИРЛ:

1. Наташа Андрејевић (РРА ЈУГ, Сектор за развој локалних самоуправа)
2. Милан Денић (Кабинет председника општине, Послови протокола)
3. Јана Босанац (Центар за социјални рад, Гаџин Хан)
4. Кристина Ђорђевић (Дом здравља, Гаџин Хан)
5. Драган митровић (Секретар, Црвени крст Гаџин Хан)
6. Зорица Јосифовић (Национална служба за запошљавање Гаџин Хан)

Задатак Радне групе био је да изврши анализу ситуације релевантне за унапређење положаја избеглих и ИРЛ, идентификује најбоље начине ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана, дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима, изради Нацрт Стратегије за ИРЛ, спроведе јавну расправу и исти достави надлежном органу општине Гаџин Хан на усвајање.

На нивоу општине постоји и Скупштинско тело- Одбор за друштвено-економски развој, привреду, финансије, државне делатности, урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне делатности чији је задатак решавање питања од значаја за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини Гаџин Хан.

Рад на изради Стратегије је инициран од стране Регионалне развојне агенције ЈУГ, а започет октобра 2019. године. Процес израде заснивао се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је локални - спроведен локално у заједници и уважава локалне специфичности; партиципативан - укључио је различите битне актере процеса друштвено организованог подршке избеглим и интерно расељеним лицима у локалној заједници; утемељен на реалним околностима,

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

распоживимресурсимаипотребамаунапређењеположајаизбеглих и интернорасељених и прилагођенситуацијулокалнојзаједници,актеримаипозитивнојпромени којој сетежи.

Припрема и осмишљавање процеса израде Стратегије урађена је од стране РРА Југ уз подршку чланова Радне групе за израду Стратегије.

Ове радне групе су одржане током октобра, новембра и децембра, а запотребепроцеса,прикупљањеманализуосновнихподаткаоположајуипотребамаизбеглих,ИРЛ и повратникауопштини коришћени суследећиизвори:

- резултатиинтервјуасапотенцијалнимкорисницима/цамаиконсултативних састанака са локалним актерима;
- статистичкиподаци,различитиизвјештајиидокументи;
- подаци Комесаријатаза избеглицеРепублике Србије, Црвеногкрста,итд.

Спроведена је ех-анте анализа ефеката, процес консултација, као и Јавна расправа, након чега је документ упућен на усвајање надлежном органу општине Гаџин Хан.

У оквиру **EX-ANTE** АНАЛИЗЕ ЕФЕКТА приликом израде Стратегије у општини Гаџин Хан 2020-2025, извршене су следеће анализе:

- АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ПРОМЕНЕ КОЈА ТРЕБА ДА СЕ ПОСТИГНЕ СПРОВОЂЕЊЕМ МЕРА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ
- ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ЦИЉНИХ ГРУПА И ДРУГИХ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА
- ИДЕНТИФИКОВАЊЕ ВАЖЕЋИХ ДОКУМЕНАТА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ КОЈИ ИМАЈУ ДИРЕКТАН УТИЦАЈ НА СТАЊЕ У ОВОЈ ОБЛАСТИ
- УТВРЂИВАЊЕ ОПШТИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ
- ИДЕНТИФИКОВАЊЕ МЕРА ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА
- АНАЛИЗА ЕФЕКТА МЕРА ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА
- АНАЛИЗА РЕСУРСА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Процес консултација обухватио је учешће циљних група,заинтересованих страна и стручнејавности током процеса осмишљавања и формулисања Стратегијекако би се дошло до што бољих решења током планирања и тиме олакшало спровођење мера документа.

2. ВИЗИЈА

2.1. Дефинисање визије

Општина Гаџин Хан активно ствара услове за квалитетан, достојанствен и сигуранживот избеглица и ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији и активно помаже повратак у место порекла. Општина Гаџин Хан је посвећена проналажењу трајних решења за избеглице и ИРЛ, уз поштовање права сваког појединца на избор.

2.2.Кључни принципи

Стратегија за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у општини ГАЦИН ХАН за период 2020-2025.године, у току спровођења и креирања мера за побољшање статуса младих, користиће принципе на којима је рађена Национална стратегија за решавање питања избеглица и ИРЛ за период од 2015-2020.године:

- поштовање људских права;
- уважавање људског достојанства сваког појединца;
- информисаност и добровољност одлука;
- партнерство свих релевантних актера;
- доступност права и услуга на једнаким основама за све;
- добробит избеглица и ИРЛ;
- активном учешћу избеглица и ИРЛ у проналажењу најбољих решења.

2.3. Анализа заинтересованих страна

Ова стратегија је, у односу на избеглице, утврдила два основна, паралелна правца деловања, којима се омогућава да избеглице слободно изаберу за њих најповољније трајно решење – повратак или интеграцију.

Анализом заинтересованих страна идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја избеглих и ИРЛ у општини Гаџин Хан које су диференциране на крајње кориснике (различите групе избеглих и ИРЛ) и кључне partnere локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Крајњи корисници Стратегије су сва избегла, ИРЛ и повратници који бораве на територији наше општине.

Кључни партнери локалној самоуправи су:

- Комесаријат за избеглице Републике Србије са којим постоји интензивна сарадња у решавању статусних питања избеглих ИРЛ. Осим тога, ово је институција која најлакше и најбрже препознаје свеобухватну проблематику избеглих ИРЛ.
- Црвени крст са којим је у дужем временском периоду постојала интензивна сарадња у прихвату, збрињавању и регистрацији избеглих ИРЛ.
- Центар за социјални рад који представља институцију подршке.
- Фонд за здравствену заштиту уз чију помоћ се решавају честовеома компликоване ситуације у обезбеђивању здравствене заштите, нарочито избеглих лица која тешко прибављају потребну документацију.

Критеријуми при избору приоритетних циљних група на које ће се овај план посебно усмерити су следећи:

Стамбена и егзистенцијална угроженост циљне групе
Бројност циљне групе са израженим проблемом
Ургентност решавања проблема
Заинтересованост и спремност за активно учешће у решавању сопственог проблема
Надлежност и ресурси којима се располаже
Погођеност циљне групе већим бројем проблема истовремено.

3. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

3.1. Систематско прикупљање и анализа квантитативних и квалитативних података о стању и перспективи у области

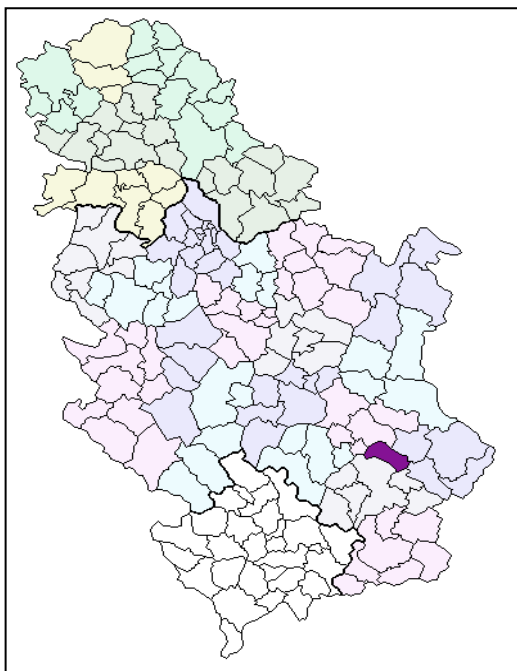
3.1.1. Географски подаци

Општина Гаџин Хан се налази у југоисточној Србији и територијално припада Нишавском округу. Област Гаџин Хан се највећим делом поклапа са подручјем општине Гаџин Хан, а смештена је између Суве планине, Бабичке Горе и Селичевице. Простире се на површини од 325 километара², од чега пољопривредно земљиште заузима 18.373 ха, а шуме су на 10.610 ха.

Граничи се са општинама: Власотинце, Бабушницом, Дољевцем, Белом Паланком, Лесковцем и градом Нишом. Поред централног истоименог насеља, Општину чини још 34 насељена места, а према подацима пописа из 2011. године, на њеној територији живи 8.357 становника, највише српске националности - 95%.

СРБИЈА

НИШАВСКИ ОКРУГ

Гаџин Хан се, још од римског доба налазио на путном правцу, те је кроз читаву историју развијана трговина овог краја, првенствено пољопривредним производима и рукотворинама.

Територија Општине је ограничена реком Јужном Моравом и трима планинама, па тако ово подручје има низине на само 200м надморске висине, док се поједини терени налазе и на 1.808м надморске висине. Општина својом територијом излази на аутопут Ниш-Скопље, односно, Коридор 10.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

У нижој зони клима је умерено континентална, док карактеристике субпланинске и планинске добија на Сувој планини и Бабичкој гори. Климатске карактеристике Запања погодују развоју виноградарске производње, јагодичастог воћа и производње семена и дувана. Лета су сува и топла, то погодује ратарским и другим културама, а зиме хладне и снежне. Гаџин Хан је по могућностима које пружа погодан и за развој сточарства.

Будућност Запања види се у производњи здраве хране и све значајније производње лековитог биља.

На подручју општине верификоване су значајне резерве минералних сировина различитог степена истражености. Најзначајније су: руда калцит, на локалитету Ћелије са високим степеном чистоте (99,7%) и белине (98%) са утврђеним резервама од 1.600.000 тона, односно за 36 година експлоатације, и руда бетонит на локалитетима Личјеи Равна Дубрава, са утврђеним резервама за 30 година експлоатације. Шумско богатство је релативно велико, 11691 хектара (33,4% територије), преовладавају цер и буква. Индивидуални сектор располаже са 60% шума, посечена дрвна маса годишње износи 1.700 м³.

Општина Гаџин Хан обухвата 34 насељена места, која су представљена у следећој табели.

Табела 1. Насељена места општине Гаџин Хан

Насељено место	Укупан број становника	Лица у иностранству	Укупан број домаћинства
1. Велики Вртоп	218	-	109
2. Велики Крчимир	333	3	179
3. Виландрица	148	3	59
4. Гаре	39	-	24
5. Гаџин Хан	1209	23	468
6. Горње Власе	95	-	59
7. Горње Драговље	327	3	167
8. Горњи Барбеш	408	-	190
9. Горњи Душник	165	4	83
10. Гркиња	649	6	263
11. Доње Драговље	391	-	163
12. Доњи Барбеш	169	-	93

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЏИН ХАН 2020-2025

13. Доњи Душник	517	15	185
14. Дуга Пољана	25	-	18
15. Дукат	197	-	76
16. Јагличје	56	-	37
17. Калетинац	60	-	33
18. Копривница	59	-	32
19. Краставче	98	3	56
20. Лицје	269	-	146
21. Мали Вртоп	122	-	61
22. Мали Крчимир	195	-	75
23. Марина Кутина	300	3	133
24. Миљковац	35	-	17
25. Ново Село	25	-	16
26. Овсињинац	148	-	73
27. Равна Дубрава	294	3	142
28. Семче	226	3	103
29. Сопотница	179	-	78
30. Тасковићи	297	4	134
31. Топоница	874	5	256
32. Ћелије	44	-	25
33. Чагровац,	129	-	70
34. Шебет	57	-	27
Општина Гаџин Хан	8357	78	3642

Извор: Попис становништва 2011.године

3.1.2. Демографски подаци

Гаџин Хан је једна од једанаест општина нишавског округа и простире се на површини од 325 km². Подручје општине има 34 насеља, у којима према подацима пописа становништва из 2011. године живи 8.357 становника. Према незваничним подацима Републичког секретеријата за јавне политике за 2018. годину, примећује се пад броја становника на територији општине Гаџин Хан у односу на попис из 2011. Године и износи 6879 становника.

Табела 2: Основни подаци о становништву*

Назив индикатора	Вредност индикатора 2018
Укупан број становника	6879
Број становника, мушко	3586
Број становника, женско	3293
Број домаћинстава	3650
ИРЛ и повратници	53
Лица у иностранству	70
Просечна старост становништва	53,29

*Извор: Аналитички сервис РСЈП, 2018. година

На основу анализе кретања укупног броја становника, општине Гаџин Хан је до 1981. године бележила константан пораст броја становника, док је у периоду од 1981. до 2011. године евидентна обрнута тенденција, односно долази до смањивања укупног броја становништва. Приметна су миграторна кретања становништва из села у град, а нарочито је изражено смањивање укупног броја становника у мањим насељима. У структури насеља само Гаџин Хан има преко 1000 становника, док 8 насеља има чак мање од 100 становника.

Општину Гаџин Хан карактеришу неповољна демографска кретања, односно стање дубоке демографске старости.

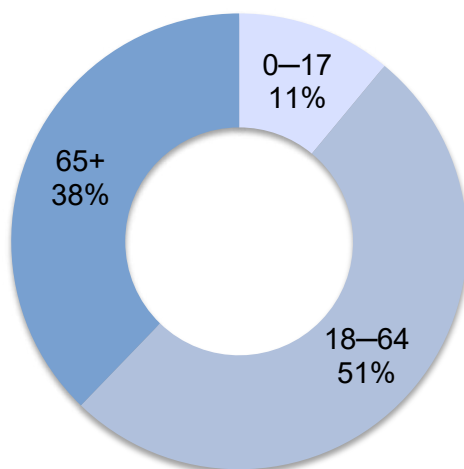
СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЏИН ХАН 2020-2025

Табела 3. Становништво према старосним групама и полу, 2016-2017.године

Старост, пол	2016		2017	
	Ж	М	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	113	137	119	139
Деца старости 7-14 година (узраст основне школе)	186	195	167	186
Деца старости 15-18 година (узраст средње школе)	113	117	111	113
Деца старости 0-17 година	383	418	371	411
Број младих (15-29 година)	411	456	394	447
Радни контингент становништва (15-64 година)	1715	2206	1659	2146
Укупан број становника	3540	3777	3409	3689

Извор: Витална статистика, РЗС, 2016-2017.година

Становништво према старосним групама, 2017.година

Извор: Витална статистика, РЗС, 2017.година

Општина Гаџин Хан убраја се у „старе“ општине с обзиром да велики проценат становника- 38% припада старосним групама од 65 година и више. Природног прираштаја нема – на 1000 становника износи – 18,7%. На смањење броја становништва утицали су фактори незапослености, беле куге и миграција.

3.1.3. Пољопривреда

Општина Гаџин Хан спада у ред неразвијених општина, али је добри климатски услови, низак ниво загађености, разноликост земљишта и близина града Ниша чине погодном за развој пољопривреде.

Општина, према попису пољопривреде из 2012. године, има 2.508 регистрованих газдинстава са просечно 2,11 ха пољопривредног земљишта по газдинству.

У општини Гаџин Хан, према званичним подацима из пописа пољопривреде који је Републички завод за статистику спровео 2012. године, 2.491 газдинство користи пољопривредно земљиште. Пољопривредом се у Гаџином Хану бави 5.412 становника.

У највећем броју домаћинства имају оранице и баште, односно најчешће гаје кукуруз - 1.960 газдинстава, а затим кромпир – 1.703 газдинства. Према броју следе пољопривредна домаћинства која производе пшеницу - 1.699, црни лук – 1.021 и паприку - 1.017 домаћинства.

Највећи број газдинстава су породична (99,88%), а само мали број су правна лица.

Укупно 209 газдинстава узгаја мешовите усеве - главне ратарске усеве, њих 273 комбиновано се бави ратарством, свињама и живином, док је највише оних који се баве различитим комбинацијама усева и стоке (678).

Пољопривредно земљиште простира се на 18.373 хектара, што чини 56,5% укупне територије. Према квалитету земљишта и климатских услова, ово подручје јегодно за гајење кукуруза, ситнолисног дувана и јагодичастог воћа (малина, јагода, купина и вишања). Ратарска производња се одвија у долињским и нижим брдским подручјима, а пшеница и кукуруз преовлађују у структури сетве. Под кукурузом је 987 ха, под пшеницом 938 ха, док су знатно мање површине под индустријским и лековитим биљкама, које последњих година добијају на значају.

На 53% пољопривредног земљишта простиру се оранице и баште, пашњаци на 27,2%, ливаде 10%, воћњаци 7,2%, а виногради 2,6%. Под воћњацима се налази 536 ха, а од воћарских култура гаје се шљиве (309ха), јабуке (45ха) и вишње (83ха). У повртарству су, у брдско-планинском подручју, заступљени лук, купус и лиснато поврће, док се у пластеницима гаје парадајз, паприка и краставац. 84% укупног пољопривредног земљишта налази се у индивидуалном сектору.

С обзиром на то да се 37,2% укупног пољопривредног земљишта налази под ливадама и пашњацима, општина располаже и повољним условима за развој сточарства, гаје се овце, говеда, козе, свиње, живина и коњи, а мешовита производња преовладава у већини домаћинства. У брдско-планинском подручју, заступљено је стајско и пашњачко држање, док је у равничарским селима држање најчешће стајско. Свиње се гаје, углавном за потребе домаћинства и има 3.510 грла. На територији Општине има 2.398 грла оваца, а од раса доминирају мелези прамење, односно

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЏИН ХАН 2020-2025

сврљишка и оплемењена пиротска. Домаће шарено говече у типу сименталца преовладава у расном саставу говеда, којих има 1.293 грла, док су у козарству заступљене расе алпина, балканска коза и мелези. У Општини има 1.621 грла коза и 41.055 грла живине.

Табела 4: Број грла

Стока, грла	
Говеда	1293
Свиње	3510
Овце	2398
Живина	41053
Укупно	48254

Извор: попис пољопривреде 2012.године

3.1.4. Привреда

Економски развој општине Гаџин Хан првенствено је базиран на развоју МСП и предузетништва у области пољопривреде, туризма и прерађивачке делатности.

ЕЛИД - фабрика каблова и „РЕСОР“ - фабрика комуналне опреме су предузећа која чине окосницу привреде Општине и у њима је запослено око 150 радника. У укупном развоју Општине значајно место имају мала и средња предузећа и предузетници, која бележе пораст из године у годину, просечно пет до осам нових предузећа.

Структура сектора приватних предузетника показује да се они претежно баве услужним делатностима и да имају велику флексибилност ка тржишним променама.

Табела 5. Активна привредна друштва*

АКТИВНА ПРИВРЕДНА ДРУШТВА И ПРЕДУЗЕТНИЦИ	
	2018
Број привредних друштава	87
Број предузетника	344

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

Број привредних друштава на 1000 становника	13
Број предузетника на 1000 становника	50
Број запослених код привредних друштава	720
Број запослених код предузетника	129
Укупни пословни приходи привредних друштава	4821010
Укупни пословни приходи предузетника	564964
Укупан број извозника	24
Укупан извоз	194695
Укупан број увозника	26
Укупан увоз	266497

**Аналитички сервис РСЈП, 2018.година*

Према подацима Аналитичког сервиса РСЈП за 2018.годину, на подручју општине Гаџин Хан регистровано је 87 приватних предузећа и 344 радње.

У последњих пет до шест година, када су се у Србији отворили озбиљнији инвестициони процеси на пољу пољопривреде и туризма, на територији општине Гаџин Хан се није појавио ни један субјект с претензијама ширења и развоја значајније пољопривредне, туристичке или хотелске структуре у Општини. Интерес постоји само на пољу некретнина, с обзиром на то да су земљишта и некретнине још увек јефтине. Нема значајнијих МСПП, како у пољопривреди тако и у туризму, који би могли покренути развој овог подручја.

У циљу привлачења нових инвестиција, које би поспешиле развој привреде, Општинско веће општине Гаџин Хан на 16. (шеснаестој) седници одржаној дана 12.08.2019. године донело је одлуку о прибављању непокретности земљишта у корист јавне својине, путем непосредне погодбе ради реализације индустријске зоне – радне зоне „Север“ Гаџин Хан, радне зоне „Југ“ Гаџин Хан и радне зоне „Топоница“ Топоница. У току 2019. године је вршен откуп земљишта за индустријску зону. Намењено је 5.000.000,00 динара за откуп земљишта и реализовано. До 2020. године се планира и инфраструктурно уређење радне зоне „Север“ Гаџин Хан.

3.1.5. Туризам

Промоцију туристичких потенцијала општине Гаџин Хан, израду Програма развоја туризма ове општине, као и организацију спортских и културних манифестација обавља Туристичка организација општине Гаџин Хан која је основана 2008. године.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

У општини Гаџин Хан главни видови туризма у развоју су: здравствени, рекреативни, ловни, културно манифестациони, излетнички, омладински, дечији, спортски и сеоски туризам.

Туристичка понуда општине Гаџин Хан обухвата Специјални резерват природе Сува планина, извориште "Врело" у насељу Горњи Душник, карстне површи Валожа и планински гробен Трема, старе воденице у Горњем Душнику, многобројне цркве и манастире на Сувој планини, од којих је најстарија црква Светог Вазнесења у Великом Крчмиру, старе ханове у селу Личје и још много тога. Сваке године, последње недеље фебруара, организује се манифестација "Зимски успон на Трем", у оквиру које стотине планинара прелази преко 20км, како би се попело на највиши врх Суве планине, Трем.

Бројни су археолошки локалитети у општини Гаџин Хан. Најстарији археолошки налази у Запању указују на постојање насеобина у периоду праисторије. У околини манастира Свети Никола у селу Миљковац пронађена је праисторијска бронзана секира, која се данас чува у Народном музеју у Београду. У селу Доњи Душник пронађене су две бронзане дршке украшене људским фигурама, које потичу из 2. или 3 века.

Остаци римске тврђаве се налазе изнад села Ћелије, за коју се претпоставља да је била повезана подземним тунелима све до села Миљковац. Остаци римских грађевина се могу пронаћи и на Бабишкој Гори и Селичевици. Село Краставче се некада звало Железник, по чему се претпоставља да се овде налазила римска топионица гвожђа; данашњи назив село је добило у време Турака по огромном краставцу, који је био тежак 12 ока (око 15кг).

Подручје Запања и околине посети просечно око 793 туриста који остваре око 2000 ноћења. Битно је поменути да између 2.000 и 3.000 излетника и ловаца дође на хајку на вукове у фебруару и летњи и зимски успон на Трем.

Највећи број ноћења остварен је у Доњем Душнику, где је постојао хотел „ТРЕМ“, који је реновиран 2004.год., са 90 лежаја у 1/2, 1/3 и 1/4 собама са купатилом и централним грејањем, рестораном и терасом са 200 места, ТВ салом, учионицом, уређеним тереном за мале спортове (кошарка, одбојка, мали фудбал). Хотел „Трем“ не функционише и преуређен је у старачки дом. Једини смештајни капацитет представљановосаграђени ловачки дом изнад Калетинца.

Сеоски туризам у општини Гаџин Хан је делимично развијен, а смештај се може пронаћи у сеоским домаћинствима, где туристе очекују гостопримљиви домаћини, посвећени сваком госту.

Из приказаног туристичког промета може се закључити да је низак број евидентираних туристичких долазака и ноћења повезан са неразвијеним и недовољним бројем смештајних капацитета, као и ниским коришћењем капацитета, али и неадекватном обрадом тржишта.

Стога је у Општини Гаџин Хан нужно драматично побољшање конкурентности туристичке понуде, а у складу са жељеним позиционирањем на туристичком тржишту. Унапређење конкурентности понуде може се брже остварити на подручјима Запања где постоје базични производи и где је могуће постићи сагласност јавног и приватног сектора о моделима развоја.

3.2. Преглед основних показатеља који се прате у области

3.2.1. Локална самоуправа

Општина Гаџин Хан, преко својих органа, у складу са Уставом и законом: доноси програме развоја, доноси урбанистичке планове, буџет и завршни рачун, уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, као и организационе, материјалне и друге услове за њихово обављање.

Скупштину општине Гаџин Хан чини 33 одборника. Општинско веће има 9 чланова и чине га: Председник Општине, заменик председника Општине, као и 7 чланова Општинског већа.

Стална радна тела Скупштине општине Гаџин Хан су:

- Одбор за административно-мандатна питања, избор и именовања;
- Одбор за прописе, управу, представке и притужбе;
- Одбор за друштвено-економски развој, привреду, финансије, дрштвене делатности, урбанизам, грађевинарство и стамбено-комуналне делатности;
- Одбор за заштиту животне средине, рад и развој месних заједница, пољопривреду и развој села;
- Одбор за младе, односе са верским заједницама, борбу против корупције и социјална питања;
- Одбор за награде и признања, утврђивање предлога назива улица, тргова, засеока и делова насељених места;
- Савет за здравље;
- Комисија за планове општине Гаџин Хан;
- Савет за праћење примене Етичког кодекса;
- Савет за младе;
- Кориснички савет јавних служби;
- Комисија за родну равноправност;
- Изборна комисија за спровођење избора за чланове савета месних заједница;
- Другостепена изборна комисија.

3.2.2. Образовање

Предшколско васпитање и образовање у општини Гаџин Хан се одвија у предшколској установи „Прва радост“, која је основана 25 децембра 1981. године. У свом саставу има једну матичну установу седишту Гаџин Хану, и четири истурена одељења седишту Запањској Топоници, Доњем Драговљу, Доњем Душнику и Семчу. У свом седишту установе ради је организована утрива воспитне групе -

једна мешовита група целодневног боравка и две воспитне групе припремног предшколског програма. У истуреним одељењима,

која се налазе у просторијама школске установе ради поједна група припремног предшколског програма.

Припремним предшколским програмом обухват деце са територије општине је стопостотни, али не постоји обухват за децу млађу од 6 година. Установе има 15 запослених радника.

Основна школа „Витко и Света“ настала је 1984. године интеграцијом Школа „Витко Раденковић“ у Гаџин Хану и „Света Шарковић“ у Личју, као резултат смањења броја ученика. Данас, школа у свом саставу има једну матичну установу у Гаџин Хану, 6 осморазредних и 14 четвороразредних

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

школских јединица у истуреним одељењима(Горњи Гарбеш, Доњи Душник, Заплањска Топоница, Семче итд).

Установа има 106 запослених(директор и помоћник дректора - 3, Стручни сарадници - 9, правно административне и административно-рачуноводствене службе - 4, наставник разредне наставе - 19, наставник предметне наставе - 49, помоћно – техничко особље - 22). Обухват деце основним образовањем је стопостотни за сву децу.

Укупан број ученика на почетку 2019/2020 године био је 225 ученика.

Табела 6: Основно образовање*

Основне школе – матичне школе	1
Основне школе – подручна одељења	13
Ученици уписани у основне школе – матичне школе у ниже разреде (I – IV)	40
у више разреде (V – VIII)	68
Ученици уписани у основне школе – подручно одељење у ниже разреде (I – IV)	73
у више разреде (V – VIII)	74

*Подаци за 2019 – 2020.годину

Највећи број школа, нарочито подручних одељења, према опреми и комуналној опремљености на граници је минималног стандарда (лоше стање или непостојање физкултурне сале, мокрог чвора и слично). На територији општине Гаџин Хан не постоји специјална школа за децу ометену у развоју, као ни дневни боравак за хедикепирану децу.

Према тренутном броју ученика у осмом разреду свих основних школа на територији општине, број будућих средњошколаца ће бити мањи од тренутног, такође се примећује смањење у будућим генерацијама.

Због непостојања средње школе у Гаџином Хану, целокупна популација младих уписује средњу школу ван локалне средине.

Спортско-рекреативни садржај који је доступан у оквиру школа на територији општине Гаџин Хан:

- Бетонирана игралишта за мали фудбал и рукомет: Топоница, Гркиња, Марина Кутина, Доњи Душник, Доње Драговље, Горње Драговље и Велики Крчимир.
- Бетонирани терени за баскет и одбојку: Гаџин Хан, Семче и Доњи Душник који има два таква игралишта.
- Травнати терени за мали фудбал: Горњи Барбеш, Доњи Барбеш, Личје и Равна Дубарава.
- Терени за велики фубал: Топоница, Горњи Барбеш, Гркиња, Гаџин Хан, Тасковићи, Марина Кутина, Доњи Душник и Баје.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЏИН ХАН 2020-2025

- Спортско-школска хала и сала: ОШ „Витко и Света“ Гаџин Хан има малу спортску салу и велику спортско-школску халу са око 700 седећих места.
- Опремљен стонотениски дом са 3 професионална стола за стони тенис у Доњем Душнику.

3.2.3. Запошљавање

Општина Гаџин Хан се сусреће са високом стопом незапослености, миграцијом у веће градске центре и ниском стопом наталитета. Животни стандард становника општине није на завидном нивоу. Просечна зарада без пореза и доприноса за 2017. годину износи 28242 РСД, док је у 2018. години нешто виша, 36959 РСД.

Табела 7. Запосленост и зараде

Запосленост и зараде	2018	2019
Регистровани запослени*	1436	1411
Регистровани запослени* у односу на број становника (%) ¹	20,2	20,2
Просечне зараде без пореза и доприноса (РСД)¹	28242	36959
Регистровани незапослени	1158	880
Регистровани незапослени на 1 000 становника ²	163	126

* Од 2015. укључени су и регистровани индивидуални пољопривредници

Извор: Статистика запослености и зарада, РЗС, Национална служба за запошљавање

На основу ових показатеља види се да, иако просечна бруто зарада показује номинални раст, када се упореди са Републичким просеком показује велике осцилације. Велики пад је био 2004. године када је са 62,51% она пала на свега 52,86% као последица транзиције и приватизације појединих друштвених предузећа која је довела како до отпуштања радне снаге, а тиме и до смањења укупних зарада.

Постепени пораст бруто зараде пре свега се односи на приватни сектор, односно сектор МСПП који запошљава највећи број становника општине Гаџин Хан.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЏИН ХАН 2020-2025

Табела 8: Број незапослених лица према степену стручне спреме

Број незапослених лица			
Степен стручне спреме	I	Укупно	311
		Жене	131
	II	Укупно	20
		Жене	10
	III	Укупно	302
		Жене	115
	IV	Укупно	205
		Жене	106
	V	Укупно	6
		Жене	1
	VI-1	Укупно	8
		Жене	6
	VI-2	Укупно	8
		Жене	6
	VII-1	Укупно	20
		Жене	11
	VII-2	Укупно	0
		Жене	0
	VIII	Укупно	0
		Жене	0
	УКУПНО	Укупно	880
		Жене	386

Извор: Месечни билтен НСЗ, август 2019. године

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

Табела 9: Број незапослених лица по годинама старости

Број незапослених лица			
Године старости	15 - 19 година	Укупно	32
		Жене	14
	20 - 24 године	Укупно	79
		Жене	41
	25 - 29 година	Укупно	69
		Жене	33
	30 - 34 године	Укупно	73
		Жене	42
	35 - 39 година	Укупно	73
		Жене	32
	40 - 44 године	Укупно	71
		Жене	40
	45 - 49 година	Укупно	110
		Жене	50
	50 - 54 године	Укупно	145
		Жене	68
	55 - 59 година	Укупно	123
		Жене	49
	60 - 64 године	Укупно	105
		Жене	17
	65 i više godina	Укупно	0
		Жене	0
	Укупно		880

Извор: Месечни билтен НСЗ, август 2019. године

Према евиденцији Националне службе за запошљавање из децембра 2009.године, у општини је укупно 880 незапослених лица од чега је 386 жена. По школској спреми примећује се јако низак степен на евиденцији са вишом школском стручном спремом - 16 лица и високом школском стручном спремом - 20 лица.

У циљу побољшања опште слике незапослености, општина Гаџин Хан је у 2019.години у сарадњи са Националном службом за запошљавање спровела Програм подршке samozапошљавању.

Програм подршке samozапошљавању је подразумевао доделу субвенција за samozапошљавање незапосленим лицима са евиденције Националне службе за запошљавање - Филијала Ниш - испостава Гаџин Хан, који имају завршену обуку за развој предузетништва. Укупан буџет за ове субвенције је 6.000.000,00 динара, док је општина Гаџин Хан за ову намену издвојила 3.000.000,00 динара. (Субвенција за samozапошљавање додељује се у једнократном износу од 200.000,00 динара, односно 220.000,00 динара у случају samozапошљавања вишкова запослених или 240.000,00 динара за незапослене особе са инвалидитетом, ради оснивања радње, задруге или другог облика предузетништва, као и оснивања привредног друштва, уколико оснивач заснива у њему радни однос).

Након завршетка конкурса одобрено је отварање 8 нових предузетничких радњи.

3.2.4. Инфраструктура

Степен изграђености и стање путне мреже на територији Општине је незадовољавајуће. Од 142 км категорисаних путева, 54 км су регионални, а 88 км су локални путеви. Гаџин Хан је повезан путем П-242 са Ауто путем – 16 км. Преко територије Општине пролазе три регионална путна правца, која су у лошем стању и захтевају хитну реконструкцију и модернизацију:

1. П-241 Никола Тесла - Гаџин Хан - Доњи Душник - Равна Дубрава (33 км)
2. П-242 Гаџин Хан - Заплањска Топоница - Ауто пут (16 км)
3. П-124 Барје - Ступница (5 км)

Радови су започети на модернизацији пута П-241 Гаџин Хан – Доњи Душник – Равна Дубрава који пролази кроз већи део Општине и повезује највећи број села. Локална путна мрежа је недовољно развијена.

У перспективи развоја општине Гаџин Хан као важан чинилац потребно је унапредити и даље развијати постојећу саобраћајну инфраструктуру. Потребно је обновити постојеће и саградити нове путне објекте (бензинске пумпе, ауто сервисе, путну сигнализацију, паркиралишта и мотеле).

Последњих година захваљујући Министарству инфраструктуре и предузећу Путеви Србије, извршена је обнова и санација дела путне инфраструктуре на регионалним путним правцима П-241, П-242, П-124.

Током 2019.године изграђен је пут до насеља Калетинац, у дужини од 3,5 км у вредности од 35.000.000,00 дин, коју је финансирао ЈП „Путеви Србије“.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

Поред тога, ЈП „Путеви Србије“ је у 2019.години финансирало санирање два клизишта на подручју насеља Личје. Тренутно су у изградњи асфалтни путеви у насељима Тасковићи, Гркиња и Топоница.

Снабдевање водом у Општини је разнолико што ће рећи да се један део снабдева организовано преко водовода који захвата воду са врела у Доњем Душнику којим газдује ЈП Дирекција за комуналне делатности и изградњу Гаџин Хан и други, где свака МЗ има свој један или више водовода.

Са водовода Г. Душник, Гаџин Хан чији је капацитет 22 л/с снабдевају се:

- Гаџин Хан са 13 лит/с,
- М. Кутина са 3 лит/с,
- Краставче са 1,5 лит/с,
- Д. Пољана са 0,6 лит/с

Одавде се изводи закључак да се губи скоро 3 до 4 л/с, што ће рећи да је неопходна реконструкција овог водовода, којим иначе газдује и управља ЈП Дирекција.

Што се тиче осталих водовода, њима газдују Водне заједнице при МЗ сваког насеља.

Намеће се закључак да сви сеоски водоводи имају проблема у водоснабдевању, па је неопходно пронаћи решење, како због биолошке, тако и хемијске исправности, са једне стране, као и због проблема везаних за капацитете и могућности подједнаког коришћења од стране мештана.

3.2.5. Заштита животне средине

Заштита животне средине је неопходан елемент одрживог развоја друштвене заједнице. Интегрално управљање отпадом подразумева комплементарну употребу различитих поступака у циљу безбедног и ефективног руковања комуналним отпадом од момента сакупљања, транспорта, издвајања корисних компоненти, до рециклаже и коначног одлагања.

Општинска управа општине Гаџин Хан уређује и обезбеђује услове за обављање и развој комуналних делатности и уређује начин организовања послова у вршењу комуналних делатности на територији општине Гаџин Хан, на тај начин што је Скупштина општине Гаџин Хан оснивач ЈП „Дирекције за изградњу и комуналну делатност“ Гаџин Хан, коме су ови послови поверени. Преко својих органа и инспекцијских служби врши контролу и надзор над спровођењем Закона и прописа у области поступања са отпадом, врши увид и контролу рада и обавља и друге послове ради стварања услова за задовољавање потреба становништва општине у области комуналних услуга пре свега организовано сакупљање, одвожење и депоновање отпада, тамо где је оно организовано.

ЈП „Дирекција за изградњу и комуналну делатност“ Гаџин Хан је регистровано за обављање следећих делатности:

- водоснабдевање,
- погребне услуге,
- пијачарске услуге,
- одржавање путева,
- одвоз индустријског отпада и кућног смећа,
- одвођење отпадних вода (атмосферске и комуналне),

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

- одржавање зеленила

Општина Гаџин Хан је у 2007. год. израдила и своју Стратегију развоја МСПП управљања комуналним отпадом, којом се ближе регулишу питања из ове области.

Организовано сакупљање и одвожење смећа обавља се у насељу Гаџин Хани још 24 села, у општини од укупно 34 насеља, што представља око 95% популације општине. Док су сва остала сеоска насеља препуштена сама себи. Организовани одвоз смећа одвози се камионима Ј.П. Медиана – Ниш (распоређено на 35 контејнера од 1,1 м³). Смеће се из индивидуалних објеката становања одвози једном недељно, док се из колективних објеката одвози једном недељно. Из приватних радњи и предузећа смеће се односи једном недељно, а ако је потребно, по позиву, и чешће.

Остала насеља су препуштена сама себи. Отпад се баца скоро свуда, по јарковима, потоцима, поред путева, или на сеоска «СМЕТЛИШТА» која су обично у врло ружном стању.

Процењена просечна годишња количина отпада је 1.200 тона, односно 3,3 тоне дневно са запреминском тежином од 0,285т/м³, а процена састава отпада дата је у следећој табели:

Табела 10: Врста отпада

врста отпада	учешће %
Папир	14%
Стакло	3%
Пластика	18%
Гума	7%
Текстил	4%
Метал	1%
Органски	23%
Грађевински	16%
Сајавних површина	11%
Остало	3%

На територији општине Гаџин Хан не постоји локална депонија. Сав отпад који се сакупи пражњењем контејнера специјалним возилом - аутосмећаром се директно одвози на депонују у Нишу.

Одређена је локација за одлагање грађевинског отпада и отпада од рушења објеката на територији општине Гаџин Хан. Локација се налази на излазу из Гаџиног Хана према Мариној Кутини са леве стране регионалног пута Р-241 у близини корита Кутинске реке. На депонији се одлаже искључиво грађевински отпад који се углавном користи за затрпавања.

Према Националној стратегији управљања отпадом, коју је Влада Републике Србије усвојила 2003. године, за целу територију државе Србије је предвиђено 29 регионалних депонија за 160 општина. Предвиђено је да на регионалној депонији број 24, поред града Ниша одлажу и отпад општине: Гаџин Хан, Сврљиг, Алексинац, Меровина и Доњевац. С тим у вези, потписан је Споразум о формирању Нишког региона за управљање отпадом и заједничком управљању чврстим комуналним отпадом у складу са Националном стратегијом за управљање отпадом у циљу приближавања Европској унији. Поред регионалних депонија предвиђене су и: мреже трансфер

станција, мреже рециклажних центара, мреже центара за компостирање и мрежа инсинератора за комунални отпад.

Према «Националној стратегији», предвиђено је укупно 17 рециклажних центара за 160 општина у Србији. Општина Гаџин Хан је предвиђена у склопу РЕЦ 15 где ће поред града Ниша бити још и општине: Сврљиг, Алексинац, Меровина, Дољевац, Прокупље, Житорађа, Куршумлија и Блаце. Рециклажни центри ће се градити и на локацијама изван урбаних подручја. Организација сакупљачких станица са рециклажним центрима је једноставна, а капацитет контејнера ће одређивати фреквенција коришћења ових локација.

Интенција је да ће регионалне организације за управљање отпадом успоставити шеме за раздвајање на месту настајања и раздвојено сакупљање рециклабилних компоненти.

Општина посебну пажњу поклања канализацији и пречишћавању отпадних вода. Систем за организован одвод отпадних вода или канализациону мрежу у општини Гаџин Хан имају једино насеља Гаџин Хан и Топоница.

Започета је изградња колектора за насеља Д. Душник, Гаџин Хан, М. Кутина, Гркиња и Тасковић, који се финансира средствима НИП-а. Што се осталих насеља тиче стање је прилично шаролико, од септичких јама преко индивидуалних или групних канализација, које се углавном завршавају у потоцима и рекама.

3.2.6. Економски развој

Према подацима Аналитичког сервиса РСЈП за 2018. годину, на подручју општине Гаџин Хан регистровано је 87 приватних предузећа и 344 радње.

Од привредних грана најчешће се појављује пољопривреда и с њом повезане производне и услужне делатности.

Међутим, стање туристичке привреде општине је на јако ниском нивоу: смештајни капацитети су лимитирани, а туристичка понуда се своди на пар ресторана са домаћом или интернационалном кухињом. Туристичка инфраструктура (путокази, бициклистичке стазе, туристичке локације и објекти) су на релативно ниском нивоу.

Приватни сектор карактерише висок проценат предузетника и микро предузећа, док је број средњих и великих предузећа вишеструко мањи. Међутим, у општини постоји пар предузећа које послују са успехом:

1. Д.О.О. РЕСОР Г.Хан - Предузеће се бави надоградњом и ремонтом комуналних возила, које тренутно запошљава 52 радника.
2. Д.О.О. ЕЛИД Д. Душник - Индустрија електронске опреме, прекидача, утикача и друго, приватизована је и обавља исту делатност као и пре приватизације.
3. Млекара Д&Б Доњи Барбеш - Млекара се бави откупом и прерадом млека са готово целе територије општине Гаџин Хан. Прерађује око 7 000 литара на дан и запошљава 20 радника.

Сектор малих и средњих предузећа и предузетника (МСПП) карактерише ниска продуктивности и лоша технолошка опремљеност, што знатно утиче на смањену конкурентност на локалном и регионалном тржишту. Услед глобалне економске кризе МСПП сектор има проблема са ликвидношћу. Приступ финансијском тржишту и висина каматних стопа код комерцијалних банака се

такође препознаје као један од главних проблема МСПП сектора у Гаџином Хану. Са друге стране предузећа и предузетници немају капацитета за аплицирање код државних и пара-државних органа (привредне коморе, регионалне развојне агенција и сл.) за добијање расположиве финансијске и нефинансијске помоћи.

Људски ресурси се процењују као довољно квалитетни у односу на потребе МСПП сектора у општини. Међутим, доступност високо-квалификоване радне снаге је на јако ниском нивоу. Постоји општи тренд негативне миграције младих образованих кадрова из општине.

Сарадња између приватног и јавног сектора је недовљно развијена, а у оквиру органа општинске управе не постоји стални сервис који се бави питањима развоја приватног сектора, а решавање проблема се своди на ад хоц иницијативе које се често не спроведу до краја.

3.2.7. Социјална заштита

Главни носилац и реализатор активности из делокруга социјалне заштите на територији општине Гаџин Хан је Центар за социјални рад.

Услуге које се пружају у Центру односе се на информисање, саветодавни рад, посредовање и заступање корисника, као и процену потреба корисника и планирање даљих активности, све поменуто у сарадњи са корисником увек када је то могуће. Постоји потреба за услугама психосоцијалне подршке од стране клиничког тарапеута када су у питању интензивније психичке тегобе и поремећаји у понашању, као и неког вида социјалног становања којим би се обезбеђивало привремено и трајно збрињавање припадника рањивих група..

Центар се посебно бави децом и младима, и има пет стручних радника и то: два социјална радника, 1 правника, једног психолога и једног педагога.

Према евиденцији Центра за социјални рад, број корисника социјалне заштите за 2018/2019 годину је 1648 корисника, од тога 852 жена.

Укупан број угрожених младих и деце у општини Гаџин Хан у 2018/2019. години је 198, од чега је број деце неадекватног старања 3 и 4 детета са посебним потребама.

(Извор: Извештај ЦЗР Гаџин Хан за 2018/2019. год.)

3.2.8. Здравствена заштита

Основни видови здравствене заштите обављају се у Дому здравља у Гаџином Хану и 7 амбуланти са око 100 запослених. Дом здравља је, првенствено, организација примарне здравствене заштите, али такође је и установа превентивне здравствене заштите, која својом организационом структуром и људским ресурсима игра битну улогу у подизању квалитета живота, посебно осетљивих група грађана, препознавању симптома насиља у породици, сузбијању болести зависности, процени психо-физичких способности, контроли и подстицају рађања итд.

Рад Дома здравља одређен је Законом о здравственој заштити, Законом о здравственом осигурању и другим актима.

Број корисника здравственог осигурања, по основу осигурања 8300 од тога жена - 4268, мушкараца - 4032.

Број лекара: 13 лекара специјалиста (10 спец.опште медицине, 1 спец.педијатрије, 1 спец. интерне медицине и 1 спец. гинекологије и акушерства); 3 лекара опште медицине (доктора медицине, од којих се један доктор медицине налази на специјализацији из педијатрије); 2 лекара специјалиста опште стоматологије.

Просечан број пацијената по лекару: 638

3.2.9. Цивилни (НВО) сектор

У погледу развијености организација цивилног друштва у општини је изражено одсуство организација, поготово оних које за циљ имају унапређење положаја избеглих и ИРЛ у Гацином Хану. Тренутно су активна следећа удружења:

- Удружење НУЗ (народни уметници Заплања);
- Спортски савез Општине Гаџин Хан;
- Црвени крст Општине Гаџин Хан;
- Да Заплање остане чисто;
- Удружење пословних жена „ЗА“;
- Удружење привредника „Заплање“ Гаџин Хан;
- Ловачко удружење „Заплање“;
- КУД „Иван Цветковић“ Гркиња;
- РОМ Станиша Денић;
- Савез пензионера;
- СУБНОР Гаџин Хан;
- КУД „Бранко Миљковић“;
- Општинска организација Резервних војних старешина;
- Удружење потомака ратника Гаџин Хан;
- Кинолошко друштво „Заплање“;
- Удружење ратних инвалида.

3.2.10. Култура

Народна библиотека „Бранко Миљковић“ је најзначајнији објект културе у Општини. Настала је 30.05.2006. године спајањем Општинске библиотеке „Бранко Миљковић“ и Дома културе „Бранко Миљковић“ Гаџин Хан.

Гаџин Хан је последњих неколико година изашао из анонимности и скренуо пажњу српске јавности на себе својим програмима из културе од републичког значаја, као што су:

- **Миљковићеве поетске свечаности установљене 1993. године;**
- **Југословенска колонија ликовних аматера “17 воденица” установљена 1977. године;**
- **„Заплањски дани“ у Доњем Душнику;**
- **„Јужноморавски дани црног лука“ у Заплањској Топоници.**

Ове манифестације се одржавају сваке године у организацији Народне библиотеке „Бранко Миљковић“ подржане од Скупштине Општине Гаџин Хан, а подпокровитељством Министарства за културу Републике Србије.

Сваке године Библиотека учлани око 300 корисника. Од овог броја највише је децеузраста од 5 до 18 година. (око 70%).

Библиотека је у 2002. години заједно са Црвеним крстом из Гаџиног Ханареализовала пројекат Покретне библиотеке. Возилом Црвеног крста а књигама и радником Библиотеке читаоцима удаљених села Општине књиге су биле доступне на овај начин.

Библиотека је те године имала дупло више чланова него иначе (близу 600).

3.2.11. Спорт

На територији општине Гаџин Хан постоји регистрован Спортски савез општине Гаџин Хан као једини територијални савез. Основан је крајем 2016. године. Спортски савез се финансира из буџета општине Гаџин Хан кроз пројетно финансирање годишњих и посебних програма којима се задовољавају потребе грађана у области спорта, а који се одобравају преко јавних позива које расписује општина Гаџин Хан.

Спортски савез општине Гаџин Хан организује следеће манифестације за које обезбеђује награде и логистичку подршку, а то су : Трка коња и магараца у Малом Крчимиру, турнире у малом фудбалу у Равној Дубрави, Тасковићима, Мариној Кутини, Личју, Топоници и Горњем Драговљу, турнире у великом фудбалу „4. Јул“ у Барју и „Легенде запаљског фудбала“ у Доњем Душнику, турнир у баскету у Гаџином Хану.

Посебно треба издвојити централну спортску манифестацију летњу лигу у малом фудбалу „Запаљска лига“, која се игра на теренима за мали фудбал у Топоници, Гркињи, Мариној Кутини, Доњем Душнику, Доњем Драговљу и Горњем Драговљу, где право учешћа имају само локални играчи. Манифестација окупља велики број како учесника, тако и гледалаца.

На територији општине Гаџин Хан има регистрованих 6 фудбалских клубова, једнопланинарско друштво, једно стонотениско удружење, удружење малог фудбала и кошаркашко удружење.

Важно је нагласити да је, иако слабије развијена спортска инфраструктура и програми спортских активности за младе, учешће у спортским активностима неретко је једина активност којом се деца и млади активно баве, те проблем спорта и спортских клубова у општини Гаџин Хан заслужује посебну пажњу.

3.2.12. Подаци о избеглим, интерно расељеним лицима у општини

На територији општине Гаџин Хан једно 2013. године постојао је два колективна центра, у хотелу „Трем“ у Доњем Душнику и објекту основне школе у Горњем Барбешу, где су уточиште нашла избегла и ИРЛ из бивших Југословенских република, као и са Косова и Метохије.

Кроз ова два колективна центра је од деведесетих година прошло око 1000 избеглих и ИРЛ, која су након затварања центара отишла у треће земље, један део сада живи у рентираном смештају, а мањи број се у селима и становима изграђених за избегла и ИРЛ.

Према подацима којима располаже локални повереник Комесаријата за избегла и ИРЛ, Црвени крст и Центар за социјални рад, број избеглих лица на територији општине је 22, а ИРЛ је 29.

Данас од 51 лица за која постоје подаци о смештању, њих 23 станују у рентираном смештају, 5 лица у згради за социјално становање (пored општине), 12 лица у згради за социјално становање (пored кеја) и 11 лица у кућама у Горњем Барбешу.

Табела 9: Структура избеглих лица – по облику смештаја и полу:

Зграда за социјално становање (пored општине)		Зграда за социјално становање (пored кеја)		Куће у Горњем Барбешу		Приватни смештај		Укупно	
М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
2	1	3	1	8	1	3	3	16	6
								22	

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

Табела 10: Структура ИРЛ – по облику смештаја и полу:

Зграда за социјално становање (поред општине)		Зграда за социјално становање (поред кеја)		Куће у Горњем Барбешу		Приватни смештај		Укупно	
М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
1	1	3	5	2	0	11	6	17	12
								29	

Општина Гаџин Хан је у континуитету, годинама помагала избегла и ИРЛ, према својим могућностима. Кроз разне видове помоћи, уз подршку Црвеног крста Гаџин Хан, Комесаријата за избеглице и миграције РС, међународних донатора, кроз програме Европске комисије, радило се на економском оснаживању избеглих и ИРЛ, стамбеном збрињавању и другим видовима помоћи.

Комесаријат за избегла и расељена лица РС, општина Гаџин Хан и немачка невладина организација АСБ(Арбеитер-Самаритер-Бунд Србија) реализовале су у току 2013.године пројекат изградње шест монтажних кућа са укупно 12 станова у Горњем Барбешу за смештај избеглих и ИРЛ. У овим кућама смештај је добило 11 избеглих и ИРЛ, а колективни центар „Витко и Света“ у Горњем Барбешу у коме су та лица била смештена је затворен.

Станови су изграђени захваљујући пројекту „Подршка спровођењу стратегије за ИРЛ, избеглице и повратнике у Србији“. Овај пројекат финансирао је Европска унија, а суфинансирао га је и спровео УНХЦР уз помоћ републичког Комесаријата за избеглице и миграције РС и невладине организације Визија. Укупна вредност грађевинских радова, намештаја и опреме износи 260.000 евра, с тим што је општина Гаџин Хан бесплатно уступила грађевинско земљиште и инфраструктуру неопходну за изградњу.

Корисници станова у Гаџином Хану имају право коришћења станова док год су у стању социјалне потребе. Према концепту пројекта, у свакој згради живи породица домаћин чија је улога да буде веза између станара и Центра за социјални рад у Гаџином Хану, те да им пружа потребну додатну помоћ. Током 2016.године спроведен је пројекат „Економско оснаживање и побољшање услова становања ИРЛ“, у сарадњи са Комесаријатом за избегла и расељена лица РС, чији је резултат био изградња две зграде за социјално становање у Гаџином Хану, у којима је збринуто 17 избеглих и ИРЛ.

Општина Гаџин Хан је у сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције Републике Србије у 2018. години пружила подршку циљу побољшања услова становања избеглих и ИРЛ док су у расељеништву, који живе на њиховој територији, за набавку грађевинског материјала за завршетак или адаптацију стамбеног објекта. Изграђене су две зграде за колективно становање у Гаџином Хану.

Изградњом ових кућа трајно је решен проблем смештаја избеглих и расељених лица у општини Гаџин Хан.

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА
ГАЦИН ХАН 2020-2025

3.3. SWOT анализа

SWOT матрица

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- воља локалне самоуправе да учествује у пројектима којима се решавају проблеми ИРЛ и повратника на територији општине - људски ресурси у Општини (стручност људи којима се баве питањима ИРЛ и повратника) - успешно спроведен стратешки документ за ИРЛ и повратнике у претходном периоду - техничка опредељеност - повезаност локалних актера у области бриге о избеглицама и ИРЛ - Социјални станови у власништву локалне самоуправе	- недовољна средства локалне самоуправе у односу на потребе - неразвијеност привреде општине - висока стопанезапослености - недовољно развијен невладин сектор - слаб сарадња са НВО сектором када је реч о избеглима ИРЛ - неповољна структура становништва општине (% старијих од 65 година) - неорганизованост и неактивност корисника избеглих и ИРЛ - некомплетна база података о избеглима ИРЛ - непостојање базе података о повратницима - недовољна координација институција
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- постојање Националне стратегије за решавање питања избеглих ИРЛ - образовање / едукација - Национални план акције за децу - програми Министарства за рад и социјалну политику - Могућност коришћења IPA фондова - Подршка дијаспоре - Подршка Комесаријата за избеглице РС	- економска и политичка ситуација - застарелост Закона о избеглицама - непостојање правне регулативе / Закона о повратницима - све мањи број програмних мера намењених избеглима ИРЛ - недовољна заинтересованост јавности о миграционој проблематици - неповерење повратника - непостојање програма за повратнике - спора имплементација националних стратегија - - непостојање сарадње са институцијама аутоматични мземљама

3.4. Представљање остварених резултата спровођења ДЈП који су били на снази

Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији остварен је кроз следеће пројекте општине Гаџин Хан:

МОНТАЖНЕ СТАМБЕНЕ ЈЕДИНИЦЕ ГОРЊИ БАРБЕШ

Уговором потписаним 12.12.2013.године између општине Гаџин Хан, Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије и Удржења самарићанских радника Србија, потписници су се обавезали да заједнички развијају пројекат „Подршка имплементацији стратегије за интерно расељена, избегла лица и лица реадмисије“, који је финансирала Европска унија преко Делегације Европске комисије у Републици Србији, а који је реализовао АСБ у периоду од 01.02.2013. године до 30.06.2014. године. Уговор је имао за циљ регулисање пројектне компоненте која предвиђа обезбеђивање монтажних кућа интерно расељеним и избеглим лицима који живе у Општини на адреси Горњи Барбеш (ОШ „Витко и Света“) а у сврху побољшања њихових услова живота. Циљ пројекта је био, да у складу са Националном стратегијом за решавање питања избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији и настојањима Владе РС да затвори колективне центре и унапреди животне услове избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у Србији, пружи помоћ Комесаријату и Општини Гаџин Хан у налажењу решења за обезбеђење дуготрајних адекватних стамбених решења за социјално угрожена избегла, ИРЛ и повратнике по Споразуму о реадмисији, смештена у колективном центру у ОШ „Витко и Света“ у Горњем Барбешу. Циљ је постигнут изградњом 12 монтажних стамбених јединица у Општини, а њихова величина је од 22м² до 25м² по стамбеној јединици. Општина се сматра инвеститором, у смислу позитивних прописа о градњи, и о свом трошку на своје име је прибавила дозволу за градњу и употребну дозволу, као и друге обавезе.

Избор корисника за доделу монтажних стамбених јединица је вршила заједничка комисија коју су чинила по 2 представника потписника Уговора и 2 представника УНХЦР-а. Заједничка комисија је усвојила посебан правилник којим је уређен поступак избора корисника. Комесаријат је био консултован у свим питањима у вези са реализацијом пројекта, а све релевантне информације су достављане Комесаријату.

ИЗГРАДЊА ДВЕ ЗГРАДЕ ЗА СОЦИЈАЛНО СТАНОВАЊЕ У ГАЦИНОМ ХАНУ

Током 2016.године спроведен је пројекат „Економско оснаживање и побољшање услова становања ИРЛ“, у сарадњи са Комесаријатом за избегла и расељена лица РС, чији је резултат био изградња две зграде за социјално становање у Гаџином Хану, у којима је збринато 17 избеглих и ИРЛ.

НАБАВКА ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА

Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије је 04.04.2018. године расписао Јавни позив јединицама ЈЛС у Републици Србији, ван Косова и Метохије, за доделу средстава намењених побољшању услова становања избеглих и ИРЛ док су у расељеништву, који живе на њиховој територији, за набавку грађевинског материјала за завршетак или адаптацију стамбеног објекта. Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије је формирао Комисију за избор ЈЛС у Републици Србији, ван Косова и Метохије, која је утврдила Листу за доделу средстава. Одлуком о избору ЈЛС у РС, ван Косова и Метохије, за доделу средстава намењених побољшању услова становања ИРЛ док су у расељеништву, који живе на њиховој територији, за набавку грађевинског материјала за завршетак или адаптацију стамбеног објекта, број 36 - 6/44, од 14.05. 2018. године донетом у складу са утврђеном листом, Општини Гаџин Хан је додељено 2.090.000,00 динара. Поред додељених средстава, Општина се обавезала да ће учествовати у реализацији помоћи која је предвиђена Јавним позивом и уговором, сопственим средствима у износу од најмање 5% од износа средстава који је потребан за реализацију активности што је износило 110.000,00 динара. Помоћ је била намењена интерно расељеним лицима док су у расељеништву која су имала пребивалиште/боравиште на територији Општине и то:

- За изградњу/реконструкцију носеће конструкције (зидови, кровна конструкција)
- Хидроизолацију преградних зидова
- Изградњу/доградњу санитарног чвора
- Уградњу/замену зидних и подних облога, столарије, малтерисања и увођење/замену електро и водоводних инсталација, фасаде и других радова неопходних за довршетак градње или адаптацију којом би се непокретност довела у стање у којем обезбеђује основне животне услове за употребу и становање.

Додељена средства су се користила за набавку пакета грађевинског материјала, при чему је максималан износ по породичном домаћинству износио 550.000,00 динара док је минимална вредност пакета грађевинског материјала по породичном домаћинству ИРЛ износио 184.000,00 динара.

Избор корисника је вршила Комисија састављена од представника надлежних служби Општине и повереника за избеглице, а по потреби, у раду Комисије је учествовао и представник Комесаријата. Комисија је донела правилник о раду, а 20.06.2018. године, Комисија је расписала и јавни позив за избор корисника. По објављеном позиву Комисији су достављене 4 пријаве за доделу грађевинског материјала.

Комисија је вршила увиђај на лицу места, код изабраних корисника за доделу помоћи, и утврђивала условност за становање стамбених објеката, врсту, количину и вредност грађевинског материјала, потребног за унапређење услова становања избеглих и ИРЛ. Све пријаве су бодоване и на крају и одобрене за реализацију овог пројекта. Такође је била формирана Комисија која је утврдила

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЦИН ХАН 2020-2025

количине потребног материјала за побољшање услова становања лица и о томе је сачинила извештај са спецификацијом материјала.

Дана 14.09.2018. године покренут је поступак јавне набавке грађевинског материјала и на основу спроведеног поступка закључен је уговор о испоруци грађевинског материјала са „НИПС“ ДОО из Параћина у износу од 1.805.328,00 динара са ПДВ-ом.

Поред тога, локална самоуправа пружа помоћ у остваривању права избеглих, ИРЛ и повратника на територији општине, решавајући по појединачним захтевима. Такође, у оквиру спровођења Програма подршке samozapošljavanju, обухваћена је и ова група становништва и ради се на континуираној интеграцији избеглих, ИРЛ и повратника у друштво.

3.5. Приказ важећих ДЈП и прописа од значаја за област, са образложењем њиховог значаја за Стратегију

Стратешки оквир пројекта је одређен у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих ИРЛ и другим националним стратешким документима од значаја за ову област. У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај пројекат узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне које су у домену социјалне, економске и стамбене политике, зато је Стратегија базирана на постојећим стратешким документима у општини (Стратегија одрживог развоја, Стратегија за младе, Стратегија развоја туризма, Стратегија за развој пољопривреде, Стратегија за развој ММСПП). Креирање и спровођење Стратегије за унапређење положаја избеглих и ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

У процесу израде акционог плана оследило је наслеђе националне и локалне стратешке документе:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих ИРЛ (2002., и ревизија март 2011.);
- Национална стратегија за управљање миграцијама (2009.);
- Национална стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији (2009.);
- Национална стратегија одрживог развоја (2008.);
- Национална стратегија за смањење сиромаштва (2003.);
- Национална стратегија привредног развоја Републике Србије (2006.-2012.);
- Стратегија развоја социјалне заштите;
- Национална стратегија запошљавања (2005.-2010., до 2020);
- Национални план акције за децу.

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама. С обзиром на уочену потребу дата је закон боље прати актуелне потребе питања избеглица, сачињен је Предлог закона о изменама и допунама Закона о избеглицама, који је усвојен у марту 2011. године.

Најважнији закључци анализе докумената су следећи:

Национална стратегија за решавање питања избеглих ИРЛ (2002.) дефинише основне правце деловања: обезбеђивање услова за

повратаки

услова за локалну интеграцију, што је усклађено са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана.

Национална стратегија за управљање миграцијама (2009) дефинише планско и организовано управљање миграцијама праћењем спољних и унутрашњих миграционих кретања, и спровођење активности које ће довести до подстицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција, као и решавање проблема избеглица и ИРЛ, ефикасни и ефективни прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника – грађана Републике Србије по Споразуму о реадмисији.

Национална стратегија реинтеграције повратника по Споразуму о реадмисији (2009) утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права, као што су право на здравствену заштиту, образовање, социјалну и породично-правну заштиту, итд. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружању адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и ИРЛ којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Локална стратешка документација општине Гаџин

Хануказују на то да локална самоуправа препознаје проблеме избеглих и ИРЛ, да постоји спремност за њихово решавање, али су средства у општинском буџету изузетно мала, што локалну самоуправу узначава још мери ограничава.

3.6. Представљање уочених проблема по приоритетним областима

У општини Гаџин Хан, у односу на могућности и ресурсе локалне самоуправе спроводе се мере за унапређење положаја избеглица и ИРЛ, али су оне недовољне да реше бројне и сложене проблеме ове популације.

Систем спољне подршке од стране Комесаријата за избеглице и расељена лица РС је развијен и њега допуњују бројни међународни програми. Упркос томе, недостаје целовит концепт и решење усмерено ка пуној интерграцији избеглица и ИРЛ, као и реинтеграцији повратника у локалну средину.

Проблеми са којима се суочавају избеглице, ИРЛ и повратници могу се груписати у 4 области:

Главни проблеми избеглих лица у општини су :

1. Нерешено стамбено питање - овај проблем имају избегла лица која станују у приватном смештају (проблеми плаћања закупа и режијски трошкови) и лица која живе у сопственим објектима (неусловни објекти, недовршени објекти или мали стамбени простор).

2. Незапосленост - степен сиромаштва међу избеглицама, ИРЛ је веома висок из чега директно произилази недовољна укљученост ИРЛ у образовање, пасивност и социјална интеграција избеглица и ИРЛ. Један од кључних разлога за овако висок степен сиромаштва овог дела популације јесте незапосленост.

Генерално висока стопа незапослености у локалној заједници и недостатак радних места условљавају високу незапосленост и избеглих лица. Већина избеглих бави се привременим и

повременим пословима који нису регистровани и другим облицима стицања зарада (рад на пољопривредним газдинствима и сл.). Недостатак материјалних средстава - изражен је у већем делу избегличке и расељеничке популације а посебно код старачких домаћинстава, самохраних родитеља, болесних лица, где условљава и немогућност квалитетне здравствене заштите и неге. Поред тога, јавља се недостатак целовите базе података о реалном социјалном и економском статусу ове популације;

3. Проблеми правне природе - тешкоће око прибављања различитих докумената из државе порекла, права из пензијског и инвалидског осигурања у држави порекла, проблеми лица која су изгубила избеглички статус па регулисање докумената у РС изискује велике трошкове, а не могу остварити ни здравствено осигурање. Поред тога, отежано располагање сопственом имовином у земљи порекла се јавља као проблем на локалном нивоу, али његово решавање је везано за националне институције и сарадњу Србије са бившим републикама СФРЈ;

4. Недовољно укључивање избеглих, ИРЛ и лица из реадмисије у рад невладиних организација, удружења и задруга – недостатак едукативних програма кроз које би се НВО међусобно повезивале.

4. ОПШТИ, СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ЦИЉЕВА

ОПШТИ ЦИЉ:

Унапредити квалитет живота избеглица и ИРЛ и повратника по Споразуму о реадмисији у Гацином Хану, кроз стварање услова и реализацију одрживих програма подршке до изналажења трајних решења њиховог положаја у периоду од 2020-2024. године

4.1. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 1: Унапредити услове становања избеглица и ИРЛ кроз социјално становање

МЕРА ЗА ПОСТИЗАЊЕ СПЦ1:

Изградити/адаптирати објекте за становање за најмање 5 избеглих и ИРЛ породица до краја 2024. године.

4.2. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 2: Економски оснажити избегла и ИРЛ и подићи ниво њихове конкурентности на тржишту рада кроз развој иницијатива за запошљавање и самозапошљавање

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ СПЦ1:

- Извршити преквалификацију и доквалификацију за најмање 10 избеглих и ИРЛ старости од 18 до 45 година, до краја 2024. године. Планирано је да се преквалификација и доквалификација спроведу у „START UP“ центру у Гацином Хану.

- Подстицати развој предузетничких идеја код избеглих, ИРЛ и повратника кроз Програм подршке самозапошљавању у општини Гаџин Хан, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, филијалау Гаџином Хану.

4.3. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 3: Унапредити могућности приступа правима за избегла и ИРЛ

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ СПЦ1:

- Формирати Савет на нивоу локалне самоуправе, који ће се као скупштинско радно тело посебно бавити правним питањима избеглих, ИРЛ и повратника на територији општине Гаџин Хан;
- поједностављење процедура за остваривање права из надлежности локалне самоуправе и развој програма правне помоћи

4.4. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ 4: Подизање свести избеглих и ИРЛ о значају њихових иницијатива за побољшање друштвеног положаја локалној заједници

МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ СПЦ4:

- Успоставити систем за праћење потреба избеглих и ИРЛ кроз формирање и ажурирање свеобухватне базе података и сталну размену информација међу заинтересованим странама;
- Укључивање избеглих, ИРЛ и лица из реадмисије у рад невладиних организација, удружења и задруга кроз различите трибине и едукативне програме.

5. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И ПЛАН ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ

Примена новог Закона о планском систему и постојање Националне стратегије за решавање избеглих и ИРЛ (2002., и ревизија март 2011.) осигурала су оквир за израду ове Стратегије.

Улога носилаца Стратегије и других социјалних актера у оквиру њихових надлежности је да врше мониторинг и евалуацију спровођења стратешких одлука.

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације) Стратегије је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех Стратегије ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Да би овај део имплементације био могућ, потребно је да Скупштина Општине Гаџин Хан усвоји Стратегију и да осигура механизме за његову успешну реализацију. Један од механизма је формирање скупштинског радног тела које ће се бавити питањима избеглих и ИРЛ и повратника.

Општинска Радна група ће бити одговорна за праћење и оцењивање успешности рада на примени локалног акционог плана акције – вршиће мониторинг и евалуацију. Тим за мониторинг и евалуацију

СТРАТЕГИЈА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА ИЗБЕГЛИХ, ИРЛИ ПОВРАТНИКА ГАЏИН ХАН 2020-2025

чине представници – стручна лица из локалних институција и организација која се непосредно или посредно баве питањима избеглих, ИРЛ и повратника (Црвени крст општине, Повереник за избеглице, Центар за социјални рад, Основна школа), као и представници корисничких група ове Стратегије. Радна група ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Стратегије.

У складу са планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници- партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу с принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Финансијска подршка за реализацију Стратегије за унапређење положаја избеглих, ИРЛ и повратника по Споразуму о редмисији обезбедиће се из различитих извора:

- Делом из буџета локалне самоуправе
- Делом из донаторских буџета, кроз сталну комуникацију са организацијама које спроводе пројекте ради пружања подршке
- Делом из буџета Републике Србије, као и из других доступних извора.

У дефинисању и изради пројеката којима би се постигла реализација овог плана очекује се посебна подршка од стране Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, као што је био случај и приликом остваривања претходног стратешког документа.